

לאלוקיו" על פריצת הגבול המהותי שבין ישראל לעמים – נפרץ למענו הגבול המהותי שבין כהנים לזרים, והוא זכה בכהונה "לו ולזרעו אחריו".

(לקוטי שיחות ח"ח ע' 153 ואילך)

אוצר החכמה

ד

פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי. לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם.
וְהִיתָה לוֹ וּלְזֵרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית פְּהִנָּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר
קָנָא לְאֱלֹהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כה, יא-יג)

אוצר החכמה 1234567

יש לתמוה:

וכי פינחס היה היחיד שהשיב את חמתו של הקב"ה מעל בני-ישראל?! והרי גם משה רבנו עשה זאת, ולא פעם אחת בלבד אלא פעמים רבות (כמסופר בתורה)²²! מדוע, איפוא, זכה רק פינחס לשכר מופלא שכזה – "הנני נותן לו את בריתי שלום, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם"?

יתרה מזו: לא זו בלבד שלא מצינו שמשה זכה לברית מיוחדת "לו ולזרעו אחריו", אלא שמצינו במפורש שהקב"ה נמנע מלתת לו שכר כזה – כמסופר בדברי חז"ל²³ ש"שמה ביקש מהקב"ה "יירשו בני את כבודי", והקב"ה לא הסכים לבקשתו!

22. בחטא העגל – תשא לב, יא ואילך; בחטא מתאוננים – בהעלותך יא, ב; בחטא

המרגלים – שלח יד, יג ואילך. וראה פרש"י קרח טז, ד.

23. פרש"י פרשתנו כז, טז; תנחומא פרשתנו יא; במדבר רבה פכ"א, יד.

והביאור בזה – על-פי פנימיות העניינים:

אמנם שניהם, משה ופינחס, זכו להסיר קטרוגים מעל בני-ישראל, אך הם עשו זאת בדרכים שונות: משה פעל בדרך רוחנית, באמצעות התערבות מלמעלה – הוא התפלל אל הקב"ה, והקב"ה נענה לתפילתו וביטל את הגזרה; פינחס, לעומת זאת, השיב את חמתו של הקב"ה באמצעות מעשה גשמי, שגרם לשינוי המצב למטה – הוא הרג את זמרי, ובכך עורר את בני-ישראל לתשובה²⁴ ועצר את המגפה.

הבדל זה משתקף גם בסוג ההקרבה העצמית שכל אחד מהם היה מוכן לה למען בני-ישראל: משה רבנו הביע את נכונותו לוותר למענם על דרגתו הרוחנית ועל חיי נשמתו ("ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת"²⁵); ואילו פינחס סיכן למענם את חיי גופו (כדברי חז"ל²⁶ שבני שבט שמעון רצו להורגו והוא ניצל בנס).

משה ופינחס מייצגים, למעשה, שתי דרכים שונות בעבודתו הרוחנית של האדם להשפיע על סביבתו ולקדש אותה: משה מייצג השפעה בדרך "מלמעלה למטה" – גילוי אורות אלוקיים נשגבים, שהחושך והחומריות נדחים מפניהם בדרך ממילא; ואילו פינחס מייצג השפעה בדרך "מלמטה למעלה" – השפעה על העולם הגשמי מבפנים, זיכוכו והעלאתו לדרגה רוחנית גבוהה יותר²⁷.

אחד ההבדלים בין שני סוגי עבודה אלו הוא: כשהעבודה היא בדרך "מלמעלה למטה", באמצעות גילוי אור אלוקי (בדרכו של משה) – השפעתה אינה חוזרת אל תוככי המציאות החומרית, ולכן היא עשויה

24. כמרומו בלשון הכתוב "בקנאו את קנאתי בתוכם", כלומר שפעולת הקנאות של פינחס חדרה אל תוך לבם של בני-ישראל וגרמה להם לשוב בתשובה.

25. תשא לב, לב.

26. ספרי ותנחומא סוף פרשת בלק; סנהדרין פב, ב.

27. וזהו שמצינו ש"פינחס זה אליהו" (נסמן באגרות קודש ח"ג ע' קס) – שכן גם עבודתו של אליהו התמקדה בזיכוך הגשמיות, עד כדי כך שגופו הגשמי עלה השמימה (דבר שאפילו משה לא זכה לו).

להיות זמנית בלבד, ולהיעלם עם הפסקתו של גילוי האור²⁸; ואילו כשהעבודה היא בדרך "מלמטה למעלה" (בדרכו של פינחס) – היא משנה את המציאות מבפנים, והשפעתה היא בת-קיימא ונמשכת לנצח²⁹.

ומאחר שמעשהו של פינחס היה בדרך "מלמטה למעלה", שהשפעתה היא נצחית – זכה דוקא הוא לשכר של ברית נצחית ("לו ולזרעו אחריו").

(לקוטי שיחות ת"ח ע' 344 ואילך)

אוצר החכמה

ה

וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כת, יג)

"עד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים" (ספרי)

צריך ביאור: מדוע דוקא חטא בעל פעור דורש כפרה מתמשכת ("עומד ומכפר עד שיחיו המתים")³⁰ – דבר שלא מצינו בשאר הנסיונות שניסו בני-ישראל את הקב"ה במדבר³¹?

והביאור בזה³²:

את השם "בעל פעור" פירש רש"י לעיל³³: "פעור – על שם שפוערין

28. וכפי שמצינו שעל-אף הגילויים הנשגבים שהיו בשעת מתן-תורה (שניתנה על-ידי משה) – חטאו בני-ישראל בעגל זמן קצר לאחר-מכן.

29. וכאמור בספרי על המלים "ויכפר על בני ישראל" – "שעד עכשיו לא זו, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים".

30. וראה גם בתוספות סוטה יד, א: "בכל שנה ושנה .. בית פעור עולה למעלה כדי לקטרג ולהזכיר עוון".

31. מלבד בחטא העגל ובחטא המרגלים, שהם חטאים שהשפעתם נמשכת לדורות.

32. בענין זה – ראה גם לעיל, פרשת בלק ביאור לג.

33. פרש"י בלק כה. ג.